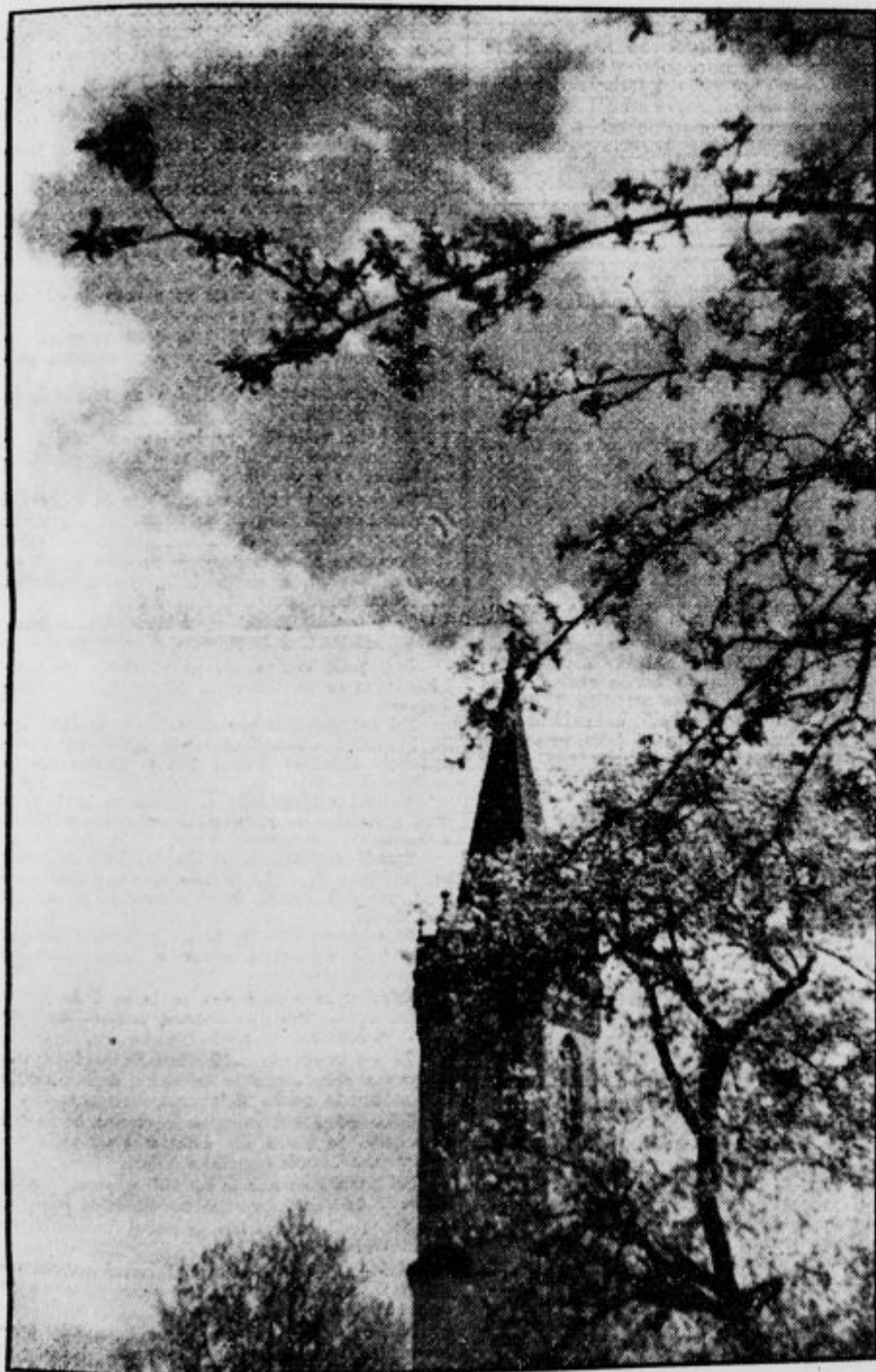

Domoljub

V Ljubljani 12. majnika 1943-XXI

56 - Štev. 19

Pomlad nad Novim mestom

Ko kuješ svoj značaj

Dober premislek

Dandanes vsi več ali manj razumemo, kaj se pravi vojskovanje. Imena raznih poveljnikov so skoraj vsakomur znana. In reči moramo, da moramo mi navadni ljudje kar občudovati tiste može, ki tako hladnega obraza tako zmagovito vodijo vojskovanje. Zgodovina jih bo s tujo besedo imenovala »zmagovite stratege«. Vojskovanje je namreč z grško besedo »strategija«. To je znanost, ki se je uče v visokih vojaških šolah. Vendar pa tudi naše vsakdanje življenje od vsakogar izmed nas terja nekaj te znanosti. Premišljene ljudi, kateri v navadnem življenju vse s pametnim premislekom naredo, imenujemo praktične ljudi, pravijo pa jim tudi, da so dobri življenjski stratezi. Nekaj tega, kakor že rečeno, bi moral vsakdo v sebi imeti. Kdor pa tega nima, ostane neroden in okoren do svoje sive starosti.

Prvo, kar je za bitko in vojsko treba imeti, je dober načrt. To se pravi: preden se kake stvari lotiš, moraš vse prav natanko premisliti, kako to in kako ono. Dandanes pravijo, da je treba »načrtno« ravnati v življenju. Prav po slovensko pa smo že od nekdaj rekli, da je treba s pravim premislekom ravnati.

Brž ko zjutraj vstaneš in se za ves dan Bogu priporočiš, začneš misliti, kaj boš tega dne počel, česa se boš lotil, kako boš to in ono uredil. To se pravi, da si sestavljaš načrt svojega dela za ves dan. Pri tem moraš premisliti, kaj je prvo na vrsti, kdaj se boš lotil one druge stvari, ki je tudi važna itd. Tako si boš precej zjutraj ves dan razdelil in porazdelil ure svojega dela. Če ti kdo veli: Pojdi sem in sem ter reci temu in temu to in to — boš sicer brž pohitel, zraven pa boš premislil, kako boš onemu povedal, kaj so ti bili naročili.

Veliki vojskovodja Napoleon je nekoč dejal: »Vojskovodja se mora večkrat na dan sam sebe spraševati: Če pred mojo fronto naenkrat nastopi sovražna vojska, ali na levem ali na desnem krilu, kaj bom storil? Če bom s svojim odgovorom le količkaj v zadregi in ne bom takoj znal na to vprašanje odgovoriti, je že slabo. Takoj si moram misliti, da nekaj ni v redu z mojimi načrti ter moram misliti na pomoč.«

Tako mora tudi vsakdo drugi vsak dan svoje delo večkrat premisliti in si zastaviti vprašanje: »kako bi to ali ono naredil, če nastanejo te ali one ovire med delom.«

To se pravi delati vse s pravim premislekom, vse o pravem času in tako premišljena delati, da te nobena ovira ne zmede.

Kdor se bo tako izuril, ta bo dober gospodar dar doma, tak pa bo tudi dober gospodar za javna dela, ki bi jih prej ali slej moral opravljati v korist splošnosti.

Sicer pa je že ljudska modrost v slovenskem narodnem pregovoru povedala veliko življenjsko resnico, kaj pravi: »Dober premislek je boljši ko tri dni hoda.«

»Domoljub« je vedno dajal prave smernice Slovincem. Naroči naj ga vsaka družina v vašem kraju, ker bo vsem najzvestejši prijatelj!

Vojni dogodki preteklega tedna

Silni boji v Turniziji

Italijansko vojno poročilo št. 1071 od 1. majnika poroča, da so na tuniškem bojišču bili živahni krajevni boji in da je sovražno topništvo nenavadno močno in dolgo obstreljevalo južni odsek. Sovražnik je izgubil 8 letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1074 od 4. majnika naznanja, da so osne čete v severni tuniški pokrajini izpraznile kraj Mateur, da pa je na drugih delih bojišča bilo nestalno topovsko streljanje in živahno delovanje sprednjih oddelkov. — Italijansko letalstvo je ponoči tolko sovražna taborišča.

Italijansko vojno poročilo št. 1075 od 5. majnika naglašja, da je večeraj sovražnik ponovil svoje napade na več krajih zahodnega bojišča, in sicer z močnimi silami ter z veliko uporabo topništva in oklepnikov. Vsi ti napadi pa so bili povsod odbiti. Sovražnik je izgubil 5 letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1076 od 6. majnika omenja, da so na zahodnem delu tuniškega bojišča italijanske in nemške čete tudi večeraj uspešno vzdržale trde obrambne bitke. Osno letalstvo je več desetminutnih sovražnih oklepnikov razbilo in zažgalo, nemški lovci pa so sestrelili 7 sovražnih letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1077 od 7. majnika navaja: Večeraj je divjala silna bitka v Tuniziji, kjer so osne čete z junaškimi pogumi ustavljale ponovne sovražne sunke mogočnih sovražnih pehotnih in tankovskih sil. Na severnem odseku so se umaknile na pripravnejše položaje. Sovražno letalstvo, ki je v premoči podpiralo te sovražne napade, je izgubilo 10 letal. Nad Sicilijo pa je sovražnik izgubil 6 letal.

Italijansko vojno poročilo št. 1078 od 8. majnika poroča, da se je sovražniku z velikansko premočjo vojaštva in orožja posrečilo zlomiti junaški odpor branilcev v Tuniziji in Bizerti. Vzhodno od Bizerte in na srednjem in južnem odseku pa se boji vroče nadaljujejo.

Uspešni boji v Rusiji

Nemško uradno poročilo od 1. majnika pravi, da so nemške čete tudi večeraj na kubanskem mostišču dosegle velik obrambni uspeh, ki so zavrnile sovražne napade, ki so sovražnika veljali mnogo krivi. Na drugih delih bojišča je bilo le neznatno bojevanje.

Nemško uradno poročilo od 4. majnika se glasi, da je sovražnik tudi večeraj hudo napadal kubansko mostišče, vendar ni mogel doseči nobenih uspehov. Hudi obrambni boji pa še trajajo. Na drugih delih bojišča je bilo mirno. Težko nemško topništvo je obstreljevalo Leningrad.

Nemško uradno poročilo od 5. majnika pripoveduje, da so na vzhodnem odseku kubanskega mostišča večeraj boji začasno malo popustili. V zgodnjih jutranjih urah dne 4. majnika so nemške čete izpraznile naprej pomaknjene položaje pri Krimskaji, ko so poprej uničile v Krimskaji vse vojaške naprave. Južno od Ilmenskega jezera je bilo odbitih več sovražnih napadov.

Nemško uradno poročilo od 6. majnika razglša, da je sovražnik večeraj ves dan hudo napadal pri Kubanu, da pa je bil vsekdar zavrnjen. Krajevni napadi so bili odbiti južno od Ilmenskega jezera, drugod pa je bilo mirno.

Nemško uradno poročilo od 7. majnika omenja, da so na zahodnem odseku kubanskega bojišča hudi boji še trajali, da pa so sovražni

Nad 100 let star koruzni storž

V kmečki hiši Gjure Bašlino ča v Sikirevcih pri Djakovu imajo 105 let star koruzni storž. Ko so Bašlinoviči leta 1838 zidali novo hišo, so sredi zadrušne sobe obesili na strop velik koruzni storž, ker je bila takrat taka navada v Posavju. Vsak gospodar je storž skrbno varoval. V teku let so hišo večkrat popravljali in tedaj je pri snemanju storža odpadla skoraj polovica zrna. Pred desetimi leti pa so namenoma izluščili nekaj zrna, da so preizkusili kaljivost stare koruze. Po dolgem namakanju so nekatera zrna res vzkalila.

napadi bili krvavo odbiti. Obalne baterije nemške vojske so pri Petrogradu potopile dva sovjetska stražna čolna.

Nemško uradno poročilo od 8. majnika pravi, da je sovražnik večeraj svoje napade pri Kubanu razširil, da pa je povsod bil vržen nazaj. Tudi drugod so bili večeraj za Nemce uspešni boji.

Sovražne izgube na morju

Italijansko vojno poročilo od 1. majnika pravi, da je italijanska podmornica v Atlantskem morju potopila 4 parnike s skupaj 29.000 tonami.

Nemško uradno poročilo od 1. majnika pravi, da so nemški hitri čolni v Črnem morju potopili sovražno spremljavo treh ladij z 1.700 tonami.

Italijansko vojno poročilo od 4. majnika razglša, da je italijanska korveta potopila sovražno podmornico.

Nemško izredno uradno poročilo od 5. majnika naglašja, da so sredi Atlantskega morja nemške podmornice po več dnevnih bojih iz polno naložene spremljave iz Amerike na Anglesko in iz druge, ki se je tamkaj vračala, potopile vsega skupaj 16 ladij s 102.000 tonami. Druge štiri ladje pa so bile torpedirane.

Nemško uradno poročilo od 6. majnika pravi, da so istega dne nemške pomorske sile pred bretonsko obalo potopile brez svojih izgub en angleški hitri čoln, poškodovale pa še tri druge.

Nemško uradno poročilo od 8. majnika sporoča, da so dodatno k zadnjemu poročilu od 5. maja nemške podmornice v trdovratnih bojih potopile še drugih 13 sovražnih ladij s 74.000 tonami ter eno korveto. Dve drugi ladji pa sta bili torpedirani.

Po šestih vojnih letih

Japonski časopis »Mainiči« podaja v poročilu iz Nankinga obračun o skoraj šestletnem boju, ki ga Japonska bije proti Čankajškovi Kitajski ter poudarja, da čunkušne čete kažejo vedno manj odpora in da imajo vedno manj uspeha. Vojna, pravi, jih je utrudila. List pripominja, da v tistih obrobih pokrajinah Kitajske, kjer japonsko orožje ni tako pritiskalo, sovražnik more postaviti v boj le čete, ki so pomanjkljivo oborožene in slabo oskrbljene. — »Mainiči« končuje svoja izvajanja s poudarjanjem, da je to nevarno pomanjkljivosti v oborožitvi treba pripisovati ne samo dejstvu, da Kitajska nima zadostne industrije, temveč zlasti ogromnemu plenu orožja vseh vrst, ki so se ga doslej polastili Japonci.

Strah povojne dobe

Čikaški dopisnik švedskega lista »Aftonbladet« piše, da je predsednik odbora za razvoj ameriškega gospodarstva Pavel Hoffmann izjavil: Eno najtežavnejših vprašanj za Združene države predstavlja brezposelnost. 85 milijonov Američanov mora takoj po vojni dobiti delo, ako hočemo ohraniti ravnotežje v gospodarstvu.

Japonski katoličani se gibljejo

Dne 29. aprila, na rojstni dan japonskega cesarja, je bilo v katoliški cerkvi v Koišikavi uvodno slanje ob ustanovitvi prijateljskega društva japonskih katoličanov in katoličanov onstran morja. Društvo je bilo ustanovljeno za 30 milijonov katoličanov, ki prebivajo na velikem prostoru Vzhodne Azije. Navzoči so bili katoliški zastopniki vseh narodov, kar jih je trenutno v Tokiu ter tudi predstavniki vladnih ustanov. Poročajo, da je eden glavnih nagibov, ki je privedel do ustanovitve novega društva, v tem, da se doseže tesno sodelovanje katoličanov pri vladnem obnovenem delu. Tako se torej ustanovitev društva lahko razlaga kot dokaz dobre volje katoličanov na Filipinih in po drugih krajih.

Za novega hrvatskega zunanjega ministra je imenovan dr. Mile Budak, doslej hrvatski poslanec v Berlinu.

KRATKE z vsega sveta

50 letnik je postal 30. aprila nemški zunanji minister Joahn von Ribbentrop, eden najzvestejših Hitlerjevih sodelavcev.

270 letal je izgubilo severnoameriško letalstvo v tuniškimi bitkah od 29. marca do 24. aprila.

Znani finski maršal Mannerheim je prispel v švicarski Bern zaradi — operacije.

350.000 prebivalcev ima po zadnjih podatkih hrvatska prestolnica Zagreb.

Pet milijonov novih izumov in iznajdb so potrdili na vsem svetu v dobi od 1937 do 1942.

10 let je vodi nemško letalstvo Hitlerjev najboljši prijatelj in sodružnik maršal Hermann Göring.

Pri šahovskem tekmovanju v Pragi dne 29. aprila je postal dr. Aljehin svetovni mojster vseh mojstrov.

Železne kovance po 2, 5, 10 in 50 levov bodo nakovali v Bolgariji.

Dne 3. maja so sovražna letala napadla Konstanco, javlja romunsko uradno poročilo.

60. rojstni dan je praznoval 5. maja Vančingvej, predsednik vlade pod japonskim varstvom stoječe Nacionalne Kitajske.

Na vsučilišču v Odesi so ustanovili oddelek za protikomunistično propagando.

Vsi mladeniči od 16. leta dalje se morajo v Nemčiji podvreči obveznemu zdravniškemu pregledu za zobe.

Posebno Delavsko knjižnico za tuje delavce je uvedla Nemčija.

Posebne vrste čaj za letalce so izdelali japonski znanstveniki; ta čaj zelo olajšuje letalčevu odpornost v velikih višinah.

Za prevoz 1 milijona ton blaga je treba 100 desetisočtonskih ladij ali pa 66.666 letal, trdi »La Correspondenza«.

Potopitve osnih podmornic za 35% prekašajo zavezniki gradnjo novih ladij, poroča nemška »Abendzeitung«.

Trgovinska pogajanja med Medžarsko in Švedsko so zaključili v Budimpešti.

Zastopniki mednarodnega združenja za pobijanje jetike so končali svoje delo v madžarski Budimpešti.

Pri avtomobilski nesreči teh dni je dobil hude poškodbe vrhovni poveljnik hitlerjanskih napadalnih oddelkov Viktor Lutze. Poškodbam je podlegel.

Nemški veleposlanik v Papen se je 1. maja vrnil z dopusta na svoje službeno mesto v turško Ankaru.

Zaradi angleško-ameriških letalskih napadov na zasedeno Francijo je bilo doslej ubitih 6349 ljudi, ranjenih 12.440, brez domov je okrog 200 tisoč oseb.

36 stanovanjskih in 42 gospodarskih poslopij je upepelil velikanski požar v Namestovem na severnem Slovaškem.

Oddelek zamorskih čet se je uprl Angležem v južnoafriški luki Capetownu; zamorci se niso hoteli vkrati na ladje.

Te dni je zgorela v Hudiksvallu na Švedskem dragocena zbirka cvetlic iz vsega sveta; last je bila pokojnega prošta Reinharda Matssona.

Švica mora biti resnično nevtralna in močno oborožena, je izjavil ob začetku vicarskega velesejma predsednik republike Cello.

Pri letalski nesreči je bil ubit general Francis Maxwell Andrews, ameriški poveljnik na Islandiji.

Na tuniškem bojišču je padel francoski general Welweg.

V Milanu je te dni umrl znani odlični pisatelj 83 letni Robert Bracco; pred mesecem je dokončal svojo zadnjo povest.

V Rimu je odšel v večnost komponist svetovnega slovesa kanonik bazilike sv. Ivana Lateranskega Rafael Casimiri.

Razglednice in dopisnice so proglasili v Romuniji za državni monopol.

Število bankovcev na Angleškem so od začetka vojne do danes pomnožili od 580 na 1000 milijonov funtov.

285 milijard komadov cigaret so porabili preteklo leto v Združenih državah, torej 80% več kakor leta 1938.

Ušel je iz partizanskega raja

Pripoveduje France Bernik od Sv. Barbare pri Škofji Loki

Na velikonočno soboto je v vas Jezero pri Podpečih pritalav raztrgan in onemogel fant. Prišel je v neko hišo, kjer je najprej sprisral, kako fantje ravnujo z ujetimi partizani. Ko so domači povedali, da nikomur nič hudega ne stane, če se sam oglasi pri njih, je siromak prosil domače, naj gredo po fante. Kmalu je res prišlo 8 fantov, ki so onemoglega reveža odvedli s seboj. Zdal si je že opomlega, najedel se je, preoblekel in prost uši, katerih je bil poprej poln. Zdal se kar dobro počuti in vesel pripoveduje, kako se mu je vsa ta dva meseca godilo, odkar so ga bili partizani od doma odpeljali.

Fant je 22 let star ter se piše France Bernik. Doma je od Sv. Barbare, občina Zmunc pri Škofji Loki. Oče in mati sta mu že umrli ter sta zdaj s sestro sama gospodarila doma. Njegovo pripovedovanje je tako pretresljivo, da ga bomo v nekaterih odstavkih morali podati svojim bralcem:

»V vasi, kjer sem doma, ni bilo prej nikake komunistične propagande. Vedeli smo za gošarje, vendar jih pri nas ni bilo čutiti. Ljudje so se preveč bali, da bi se spuščali z gošarji v kakšne tesnejše stike.

V noči od 1. na 2. marca so prišli partizani v vas. Toda ti niso prišli iz tukajšnjih krajev. Vas so popolnoma obkolili, nato so pa začeli

po hišah pobirati moške

Pobrali so vse, kar je bilo sploh sposobno, da se je premikalo. Povsod so povedali, da moramo iti v gozd, da se bomo borili za svobodo. Okrog naše hiše so najprej oprezovali. Nato so prišli čisto do hiše in zahtevali v nemščini, naj takoj odpremo. Rekel sem mu, naj pride podnevi, ker mu sedaj ne bom odprl. Tedaj pa je posvetil z baterijo na roko, v kateri je držal bombo. Ker sem se bal, da ne bi zažgali hiše, sem jim odprl. Sede tedaj sem videl, da to niso ne Nemci ne Gorenjci. Osem jih je prišlo v hišo. Postili so mi toliko časa, da sem se oblekel, nakar sem moral iti z njimi. Odpeljali so nas okoli 80 proti meji. Korakali smo tako, da je prišlo na sedem neoboroženih Gorenjcev eden oborožen partizan. Iz vrste ni smel nihče stopiti. Če bi to storil,

bi takoj dobil kroglo v glavo

Tako so nas pripeljali do meje na Grmadi. Ko smo jo prekorčili, so nas pripeljali v gozdič na Babji gori, kjer je bilo začasno taborišče. Nisem videl niti šotora niti barak. Vsak si je izbral ležišče na določenem prostoru, ki je bil zastražen. Za streho so nam bile smreke in nebo. V tem taborišču smo ostali tri dni. Že naslednji dan smo imeli predavanje politkomisarja. Trajalo je dve uri, kar se je nato ponavljalo vsak dan, dokler sem bil med partizani. Pobrali so nam tu vse legitimacije; denar, ki smo ga imeli s seboj, je šel v prid »kolektivac«, kamor je šlo tudi perilo, ako ga je bilo več, kot ga je vsak nosil na sebi. Poučevali so nas, da smo vsi enaki, da smo tovariši, da je vse last vseh, da je vse kolektivno. Kajpada je ta kolektiv precej drugačen, kakor pa o njem govore. To sem poskusil na svoji koži.

Nato pripoveduje, kje vse so te siromake vlačili, kako so stradali. Orožja jim niso zapuili. Nazadnje so jih porazdelili med razne brigade ter so tako prišli v Cankarjevo brigadi do Dolenje vasi, kjer so bili napadeni ter jih je mnogo padlo. Medtem je bil dodeljen Tomiščevi brigadi, s katero je zdaj moral proti Kočevju, odtoč pa proti Ljubljani.

Povsod so jih gledali ljudje zelo postrani. Hrane je primanjkovalo. Jedli so samo enkrat na dan. Zato so med potjo ropali po vaseh daleč na okrog. Tako so prišli v Zanotok, kjer so se nastanili za nekaj časa v šoli. Tri dni je moral za kazen stražiti, pa samo podnevi, ponoči so mu pa puško zopet odvzeli. Od tu so jih zopet prepodili. Med bojem je padlo več partizanov, med njimi tudi eden političnih funkcionarjev. Med potjo je hotel eden Gorenjcev zbežati, pa ga je straža na begu ubila. Pri ljudeh so srekrvirirale vedno pod grožnjo orožja. Zastržili so hiše, zbrali ljudi v eni sobi, ostale so pa izropali in jim pustili bon. Navd-

no so naredili tako, da je bil bon izstavljen na višjo vsoto, kakor pa je znašala vrednost srekrviriranih reči, zaradi česar je moral lastnik vrniti še nekaj denarja. Seveda je šlo vse v »kolektiv«. To je v žep komisarja in komandanta, kajti od tega niso oni nikdar videli nobene stvari.

»Svinja umazana...«

Nato pripoveduje: »Od tu smo se premikali še bliže Borovnici. Imeli smo precej hrane. Kar nas je bilo navadnih, neoboroženih, smo dobili za hrano še celo ajdo in pšenico, ki smo jo nato celo skuhal in pojedli. Istočasno pa so komisarji in poveljniki sedeli pri ognjih, kjer so se obračali ražnji s prašički, pekle so se kokoši in piščanci. Mi pa vsega tega niti gledati nismo smeli. Komandanti so imeli dovolj »kolektivnih« cigaret, mi pa nismo dobili nič. Sam nisem kadilec, pa sem stopil do poveljnika in ga poprosil za nekaj cigaret za svoje tovariše. Osorno me je zavrnil, naj grem pri drugih tovariših, saj je vse stvar kol... Rekel mi je dobesedno: »Svinja umazana, prej se pojdi umiti!« Iskal sem nato vodo, da bi se umil in si potem le izprosil od poveljnika kak boljši grizljaj, toda nisem je našel. Vrnil sem se umazan in mu to povedal. Napodil me je, naj iščem vodo v mlakah kolovalo. Do tedaj sem bil še nekam vdan v svojo usodo, vse to pa me je dovedlo, da sem začel resno premišljevat, kako bi se tega »raja« rešil. Uiti sem se bal, ker so nas strašili, da nas bodo belogardisti najprej močno pretepili, nato razrezali z noži in nas polili z različnimi solnimi kislinami ter nas nato še izročili vojaku, da nas ustrelje. O tem so nam vedno pripovedovali, da smo jim kar verjeli.

Ker jim je spet začelo zmanjkovati hrane, so odrinili proti Mokrecu in Travnici gori. Tja je prišlo še kakih 70 partizanov iz Dolomitov, ki so pripovedovali, da je »v Dolomitih hudič«.

Rešen!

V Travnici gori je pobegnil ter blodil po gozdovih kakor preganjana zver. Vsak dan si je spekel po dva krompirja. Partizanske straže, ki je nanje naletel, so streljale za njim, pa jim je srečno ušel. Tako je prišel mimo Tomišlja in Bresta do vasi Jezero.

»Večer je bil in prvi hiši sem poprosil hrane. Prosil sem, naj mi odpro, vprašal po belih, kajti še vedno sem mislil, da bom srečno prišel domov. Ko mi je ženica povedala, da se brez skrbi lahko prijavim fantom, ki mi ne bodo nič hudega storili, če se predam z orožjem vred, sem takoj povedal, da imam le bombo in da je to vse moje orožje. In zgodilo se je, da sem danes zadovoljen.«

Pasje življenje pri partizanih

O življenju med partizani je takole povedal:

»Pri partizanih kuhajo za »brigade« na treh krajih: štab »brigade« kuha zase, tu je hrana najboljša. Komandirji čet kuhajo s svojimi priležniki zopet zase, prav tako razni komisarji. Za vse druge kuhajo posebej, kar ostane »svižim« tovišem oziroma, kar višjim tovišem ne ugaja. Ostali smo jedli le dvakrat na dan, v dveh mesecih sem le sedemkrat večerjal. Tudi do žensk imajo pravico le višji, vsem drugim je strogo prepovedano. Štab brigade hodi ob večerih iz taborišča. S seboj nosijo radio aparat, ki ga uporabljajo v taki hiši, kjer je elektrika.

V dveh mesecih se nisem preoblekel. Od dežja premočene obleke kmo sušili kar na sebi. Da ne govorim, kako so nas »stvariš« komisarji temeljito obrali vsake pare — vse je kolektiv, katerega pa nismo bili prav nič deležni. Najbolj se mi je upiralo, ko smo morali drugi od »lakote« stiskati želodce, medtem ko so poveljniki istočasno žrli in pili.«

Hudo preskušana vas

Med tistimi slovenskimi vasi, ki so zadnje čase največ trpele po krivdi komunističnih partizanov, je zlasti lepa vas Pance pri Smarju. Vas je danes v razvalinah, ženske in otroci pa prebivajo v nepokritih zidovih svojih razdejanih hiš. Maksimalno se bere, da so partizani imeli

Kaj je NOVEGA

d Posvetitev ljudskošolskih otrok. Dne 2. maja ob pol 4. popoldne je bila v ljubljanski stolnici slovesna posvetitev ljudskošolskih otrok Marijinemu Srcu. V cerkvi se je zbralo silno veliko otrok, ki so prišli bodisi s starši bodisi pod vodstvom gg. katehetov. Slovesnost so se začele z govorom poudarjenega gospoda škofa, ki je predvsem poudarjal dolžnost otrok spoštovati, ubogati in ljubiti svoje starše, spoštovati pa prav tako tudi svoje šolske predstojnike. Končno je omenil, da morajo tudi otroci doprinesiti pravne žrtve za vsa žaljenja božjega Srca. Po govoru so bile slovesne pete litanije, nato pa posvetitev. Mogočno je odmevalo petje otrok po cerkvi in se zljilo k eno samo željo: taki hočemo ostati.

d 25-letnico mašniškega posvečenja je obhajal 1. maja triestri škof dr. Antonio Santina. Cerkena oblast škofa Santina sega tudi na ozemlje s slovenskim prebivalstvom do Sovič. Jubilejno službo božjo je imel g. škof 2. maja v cerkvi sv. Justa.

d Slovenski čebelar. Izšla je 5. in 6. številka s prav pestro vsebino. Članke: Čebela in ljudska prehrana, Čebela — kmetovalčeva koristna pomočnica, Medeno žganje, dalje članke med »Drobirjem«: Rusko čebelarstvo, Važnost čebelarstva za pridelovanje deteljnega semena, Mnogo pridelka ajde bodo z zanimanjem brali ne le čebelarji, ampak tudi sadjarji, kmetovalci in inteligenti, ker so vsi jako poučni. Čebelarje bodo še posebej zanimali članki: Čebelarstvo knjigovodstvo, Opazovalne postaje in članki med »Drobirjem« ter »Odmeciv«. Za čebelarstvo zgodovino so važni članki: Modic Janez, Rodinjska čebelarska bratovščina in Sedem bratov — sedem čebelarjev, Tudi mi iz Sp. Stajerskega smo zraven. Med sotrudniki je tudi Cveto Golar s pesmijo: Čebela na paši.

d 80 letnico rojstva je praznovala v Ljubljani ga. Antonija Kramarjeva, mati bivšega ministra dr. Alberta Kramarja. Mnogo zadovoljnih let!

d Terjatve v tekočih računih pri Poštni hranilnici. Ponovno opozarjamo vse lastnike čekovnih računov pri bivši Poštni hranilnici in vseh njenih podružnicah, tudi ljubljanski, da morajo prijaviti do 17. maja t. l. svoje terjatve, ki so obstojale na dan 15. aprila 1941. Poštni hranilnici v Ljubljani. Vse prijave morajo biti vložene potom občin, kjer imajo lastniki svoj sedež ali domicil in mora občina na prijavih potrditi, da imajo lastniki svoj sedež ali domicil v ljubljanski pokrajini. Končno je treba še posebej opozoriti lastnike, oziroma upnike za take terjatve, da morajo prijave brezpogojno izvršiti, drugače je smatrati, da terjatve zapade, tega namreč v slovenskem besedilu razglasa sekvestra, ki je bil objavljena v Službenemu listu, ni.

d Preselitev ljubljanskih semenaric. Vse semenarice, ki so do nedavna prodajale svoja semena in razne zdravilne zeli na prostoru ob semenišču na Vodnikovem trgu, so se preselile in postavile svoje klopi na prostoru ob stolni cerkvi, kjer so prejšnja leta razstavljali in prodajali mlečne izdelke mnogi prodajalci.

d Zatemanitev traja zdaj od 21.50 zvečer do 3 jutraj.

d Nove železniške zgradbe. Zdal izvršujejo za okoli 130 milijonov raznih del pri izpopolnitvi železniškega omrežja.

d Truplo sv. Dominika so prenesli. Ono nedeljo je bil v italijanski Boloniji svečan prenos trupla sv. Dominika v dobro zavarovan

svoje taborišče na Pancah. V resnici pa v to vas partizani niso nikdar v večjem številu prihajali, marveč so imeli svoje šolsko taborišče kakih 10 minut nad vasjo Pusta Sela v Pernečevem gozdu. Niti en Pančan ni šel med nje, ker so vsi bili z dušo in telesom zoper nje. To smo morali povedati, da ne bi kdo vaščanov slabo sodil, ko bere, češ da je partizansko taborišče bilo v tej vasi. Vas, ki je že itak dosti trpela, naj vsaj krivice ne trpi.

grob, ki je urejen v varnem zavetju dominikanskega samostana. Ob tej priliki so po petih stoletjih na novo odprli svetnikovo rakevo, v kateri je lesena krsta iz divjega kostanja s telesnimi ostanke sv. Dominika. V notranjščini so našli pet pergamentskih dokumentov, ki pričajo o dveh svogečasnih prenosih sv. Dominika v l. 1383 in 1473. Krsto so zaprli v stekleno žaro, da bo bolj varna pred vlago. Krsta je bila v baziliki izpostavljena pet dni, nakar so jo vložili v omenjeni grob.

d Izrednega komisarja v občini Semič je imenovan fašist Meonij Ovidi, za župana v Dolnem Logatcu pa doseđanji izredni komisar Gabrijel Oblak.

d Poštni promet v Italiji je zadnji dve leti zelo narastel in sicer od 33,89 na 36,56 milijonov kosov. Naložbe v poštini hranilnicah so se dvignile od 20,9 na 25,5 milijonov.

d Nesreča ne počiva. Pri padcu na cesti si je zlomila desno nogo 72 letna postrežnica Franja Čadeževa iz Ljubljane. — Desnico si je zlomila 15 letna posestnikova hčerka Zofija Bradarčeva s Krke. — Desnico si je zlomila 76 letna žena upokojenega železničarja Cena Zrimškova iz Ljubljane. — Vol je nevarno sunil v oko 14 letnega Mirka Sevskega iz St. Ruperta. — Pri padcu v gozdu si je zlomil ključnico 33 letni posestnikov sin Alojz Premrov iz Cerknice. — Desno nogo si je zlomila 18 letna dijakinja Anica Selanova iz Ljubljane. — Levico si je zlomila 19 letna posestnikova hčerka Justina Gospodaričeva iz Trebnjega. — Na krožni žagi si je porazal prste na levici 29 letni tesar Josip Tabornik iz Borovnice. — 15 letna Marija Miheličeva iz Dobrunj je padla s kolesa in si zlomila levo nogo. — Pri padcu si je zlomila desnico 18 letna Ivana Gutnikova. — Na Dobravi je padel s kolesa in si zlomil nogo 29 letni zidar Jože Vidmar.

d Ljubljanski ponesrečenci. Maček Anton, 11 letni tesarjev sin, si je zlomil levo roko. — Petrič Anton, 35 letni poštni poduradnik, se je ranil na desni nogi. — Kunaver Anton, 16 letni dijak, se je pri sekanju drv usekal v desno roko. — Aljaž Joško, 9 letni sin trgovskega nameščena, si je zlomil desno roko. — Matelič Josip, 78 letni zasebnik, se je hudo poškodoval na glavi.

NOVI GROBOVI

Na Viru pri Domžalah je mirno v Gospodu zaspal Franc Abe, posestnik in mizarški mojster. — V Sobru pri Mariboru je umrla posestnica Marija Hlade. — V Vačah nad Litijo je odšel v večnost znani posestnik Tit Strmljan. — V Škofji Loki so pokopali uradnico Vzajemne zavarovalnice v pok. Alojzijo Feigel roj. Medič. — V Ižakovcih v Slov. Krajinji je na veke zatisnih oči mladi učitelj Avgust Zver. — V Višnjih gorah je umrla Jera Zupancič roj. Zajc. — V Radovljici je v častitljivi starosti 81 let mirno v Gospodu zaspal Oroslav Kolman, oče strojnega stavca Ljudske tiskarne. — V St. Vidu nad Ljubljano je umrla 77 letna Filomena Bajec, vdova po šolskem upravitelju. — V Ljubljani so umrli: posestnica Ivana Meden roj. Prevec, Šiško Anica; sprevidnik drž. železnice v p. Srečko Vizjak; redovnica s. Erika Perme; Josipina Križnar ter čevljarški mojster Blaž Novak, brat g. župnika p. Modesta. — Naj počivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

Je raznih krajev

Stari trg pri Rakeku. Smrt žanje. 4. avgusta lani je Bog poklical k sebi daleč na okoli znanega kamnoseka Janeza Lekana in Starega trga pri Rakeku. Pokojnik je dosegel visoko starost 87 let. V kamnoseški stroki, ki se je je vestno držal do pozne starosti, je bil pravi mojster. Koliko krasnih spomenikov, ki so jih izdelale njegove roke, krasi naša pokopališča! Videli smo ga, s kakšno potrpežljivostjo je obdeloval trdi kraški kamen. Zaradi solidnosti svojega dela in vseleaga značaja je bil povsod zelo priljubljen. Vse življenje je bil globokega verskega prepričanja in zvest naročnik katoliških listov zlasti »Domoljuba«. Za življenjsko družico si je bil izbral Ljubljankanko Marjeto Čamernikovo; njeni starši so bili prej lastniki dobro znane gostilne na Rožniku. Njo je posebno odlikovala velikušna radodarnost, kar bi mogli potrditi oni, ki so jo kdaj prosili pomoči. Skrbno je vzgajala svoje otroke in vestno

Ljubljana bo dostojno izkazala čast Materi božji

Slovenci smo se v ogromni večini odzvali klicu ljubljanskega vladike dr. Gregorija Rožmana, ki je kot čuvar večnih resnic božjih predramil z jasno povedanimi smernicami ves naš narod, da je začel iskati pota iz stisk in zlih zablod, kakor to pristoi človeškemu dostojanstvu in kakor to v dno naših duš in src od Boga vsajena lepota resnice in pravice človeka sama nagiblje.

Vsakdo mora odkrito priznati, da je danes nastopila tista usodna doba za človeštvo, v kateri je vse človeško djano na trpko preizkušnjo in v kateri se podira vse, kar nima pravih resničnih temeljev, vse kar nima hrbtnice večnostnih resnic, vse kar malič človeka in ga spreminja v žival, skratka vse izginja v strašnih podrtjih, kar ni odsev božje lepote, resnice in pravice.

In prav zato tudi naš narod tako rad sega prav v teh časih k virom resnice. Prav zato tudi vsi pošteni Slovenci tako cenijo vse tiste stvari, ki so odsev večnostnih božjih postav. O tem nas dan na dan prepričujejo nabito polne predstave pasijonske drame »V času obiskanja« v Dramskem gledališču, številne udeležbe vernikov tudi pri vseh drugih prireditvah v čast božjo, nenaadno vzpodbudne udeležbe moš. žena, dekle, fantov, otrok po vsej škofiji pri posvetitvah brezmaženemu Marijinemu Srcu, ki so jedro vsega gibanja našega naroda za rešitev iz zablod časa, ki so živi izvor vse tiste lepote, ki more s svojo polnostjo in vrednostjo edina celiti rane v današnjih stiskah.

Prav v tej zavesti, ki jo naš narod ima, da zaradi takega spoznanja in zaradi te silne žeje po lepoti, resnici in pravici, hodi po pravi poti, je letošnji maj poln plemenitega češčenja Marije, Kraljice Slovencev.

V tem plemenitem tekmovanju gotovo v svoji gorečnosti prednjači naša mladina, kar je le razveseljiv pojav in največje jamstvo za srečnejšo bodočnost.

Prav je, če v naprei opozorimo na vse prireditve, za katere teko priprave, ki bodo našle gotovo največji odziv pri Slovencih.

V nedeljo, 16. maja v Franciški dvorani ob 11 dopoldne in ob pol 6 zvečer Marijanska akademija urušlinskih šol, pod pokroviteljstvom našega nadpustirja dr. Gregor. Rožmana,

V nedeljo, 23. maja ob pol 11 dopoldne velika Marijanska akademija ljudskih šol v veliki unionski dvorani.

V nedeljo, 23. majnika ob 7 zvečer predstava Claudovega misterija »Marijino oznanjenje« v franciški dvorani.

V torek, 25. maja ob 7 zvečer »Marijino oznanjenje« v franciški dvorani.

V sredo, 26. maja ob 7 zvečer predstava drame sv. Cecilija v franciški dvorani za dekleta in matere.

V četrtek, 27. maja ob 7 zvečer »Marijino oznanjenje« v franciški dvorani.

V petek, 28. maja ob 7 zvečer »Marijino oznanjenje« v franciški dvorani.

V nedeljo, 30. maja ob 11 dopoldne velika Marijanska akademija vseh srednjih šol v veliki unionski dvorani. (Omembje vreden je mogočen pevski zbor vseh srednjih šol, ki bo štel okoli 300 pevcev.)

V nedeljo, 30. maja, ob zvečer v franciški dvorani »Marijino oznanjenje«.

Temu moramo še dodati in posebno podčrtati, da bo tudi v drugi polovici maja na sporedu v Drami Gregorinov pasijon »V času obiskanja« s primernim dodatkom slik iz Marijinega življenja.

S posebno hvalečnostjo pa moremo zapisati, da je tudi Opera urstila za najnih mesece v spored svojih predstav mogočno Sateriovo »Assumpcio«, ki jo bo izvajal pomnoženi operni pevski zbor in operni orkester. Ljubljansko občinstvo bo gotovo dokazalo svojo hvalečnost za uvrstitev teh predstav v operni spored s številno udeležbo.

Tudi vse te prireditve so izraz velike volje naroda po rešitvi iz zablod, volje po ohranitvi vseh tistih vrednot, ki jih je narod oblikoval že stoletja in stoletja in ki si jih ne da izravnati po nobeni sili, tudi za ceno lastnega življenja ne — so krik in pričevanje vseh slovenskih mater, katerim simbol je Mati božja za ohranitev zdrave, verne slovenske družine, v kateri je naša moč in naša bodočnost!

Tako se glavno mesto škofije lepo vključuje z deželo vred v plemenito tekmo za čim večjo čast božjo Mariji — Kraljici Slovencev.

opravljala svoje verske dolžnosti. Tri mesece pred svojim možem, dne 16. maja 1942, pa se je preselila v večnost stara 75 let. Na isti dan je božja Previdnost poklicala k sebi tudi njenega mladeka vnuka Vinkola. — Naj jim sveti večna luč! Teško prizadetim svojemc naše iskreno sožalje.

Podlipa. Bralci »Domoljuba« dobro poznate našo tiho, a večkrat opevano podlipsko dolino. Na belo nedeljo smo imeli krasno posvetitev šolske mladine podlipske župnije brezmaženemu Marijinemu Srcu. Otroci so se zbrali pri lurški kapeli, kjer so s pomočjo domačih pevcev zapeli Mariji v čast nekaj pesmic; eden izmed šolarjev je imel kratek nagovor, nakar so v spremstvu domačega učiteljstva s krasno ovenčano podobo Marijinega Srca deloma v belih oblačilih v procesiji odšli v župno cerkev sv. Brikejla. Med sv. mašo so vsi šolski otroci imeli skupno sv. obhajilo. Pridno so otroci opravljali prve petke in prve sobote, tako da smemo upati, da bo Marija posvetitev tukašnje šolske mladine sprejela.

Vrhnika. Naročnike »Slovenca«, »Sl. doma« in »Slov. knjižnice« opozarjamo, da lahko vsak čas plačajo naročnino pri našem zastopstvu na Vrhniki, Podlipska c. 9. — Tu se tudi naročajo naši listi in knjige. Zaloga vseh knjig »Slov. knjižnice«.

Poljakom groze

Če bodo Poljaki vztrajali pri protiruski propagandi, ne bodo izgubili samo vseh simpatij angleškega delavstva, temveč bodo začeli veljati za nezaželjene tujce na ozemlju Velike Britanije. Tako je povedal te dni predsednik angleških rdečih železniških strokovnih organizacij.

Okrog sosedov

s Po združitvi okrajev Kamnik in Litija so ustanovili urad za matrike kamniškega okrožja. Ta urad je bil prvi te vrste na Gorenjskem. V tem uradu hranijo vse farne matrike tega okrožja in jih tudi sproti izpolnjujejo. Urad je v postopju, kjer so uradi deležnega svetnika.

s Kazenska upokojitev. »Nova Hrvatska« z dne 1. maja objavlja, da je Poglavniki kazensko upokojil generalštabnega polkovnika Ivana Vrkljana.

s Srbi imajo tovarno za čevlje z lesenimi podplati. Krogujevski čevljar Dušan oJvanovič je pred kratkim odprl tovarno za izdelovanje čevljev z lesenimi podplati. Tovarna, ki je prva te vrste v Srbiji, že v začetku svojega obratovanja lepo uspeva. Po novih čevljih ne segajo samo »preprosti in navadni« ljudje, temveč tudi meščani. Cena čevljev z lesenimi podplati je določena na 250 do 280 dinarjev.

s Osebnne izkaznice so uvedli te dni za vse osebe, stare nad 15 let v trboveljskem in brežiškem okrožju.

s Vagoni morajo biti pometeni. Mariborski časopis opozarja prejemnike blaga, da morajo potem, ko so blago razložili, poskrbeti za to, da bodo vozovi lepo pometeni. V nasprotnem primeru bo železnica po odobrenem ceniku zaračunala delovno moč za čiščenje vagonov.

s Velik gozdni požar je nastal sredi aprila pri Senožetih pri Dolu. Gasilo je deset gasilskih društev iz kamniškega okraja. Požar so udušili že naslednji dan.

s Pred sodiščem v Laškem je dobil bivši župan Otto Schmid 8, njegova žena pa deset mesecev težke ječe. Prvi je kot župan poneveril mnogo predmetov in živil, druga pa je uporabljala živila izseljencev za domačo kuhinjo.

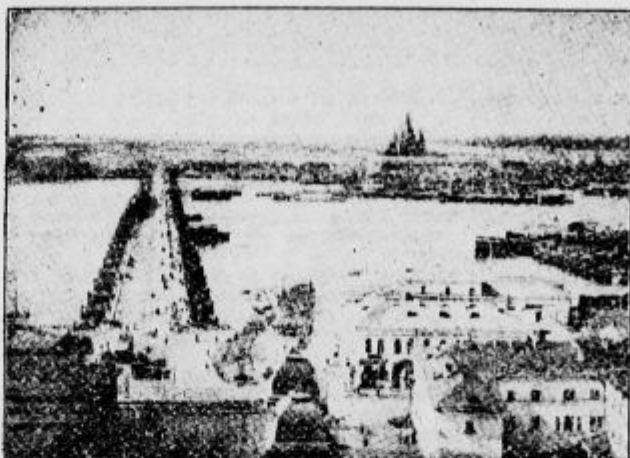
Volga - podoba ruske zemlje

Iz italijanskega časopisa »La Tribuna Illustrata« ponatiskujemo sledeče vrstice:

Volga je za Ruse izraz njihove zemlje. Ogromno del Sovjetske zveze bi si niti predstavljati ne mogli brez te reke; ona je njena duša. Izmed številnih rek v Evropi ne moremo nobene primerjati z Volgo niti po dolžini niti po velikosti, kakor tudi ne po važnosti, ki jo ima za promet. Volga je dolga 3895 kilometrov in premeri velik del ruskega ozemlja od Valdajskega višavja do Kaspiskega morja. Njeni pritoki so zelo številni in veliki.

Ozemlje, koder teče Volga, je v vsej Rusiji najbolj gosto naseljeno in meri 1.400.000 kvadratnih kilometrov, kar je petkrat več kakor površina Italije.

Na obalah Volge leže mesta, ki spadajo med najvažnejša industrijska in prometna središča. To so Kalinin (nekdanj Tver), ki ima mno-

Most čez Volgo pri Nižnem Novgorodu

go tekstilnih in strojnih tovarn; Rybinsk s svojimi mlinci, električnimi centralami, ladjedelnicami in tovarnami za orožje; Gorkij (nekdanji Niznij Novgorod), ki je bil v predboljševski dobi širom sveta znan zaradi svojih sejmov in je danes največje industrijsko središče porečja Volge. Mesto je l. 1931 štelo 370.000 prebivalcev, danes pa že ok. 700.000. Nadalje: Kazan s slovito čudežno podobo Matere božje; Kujišev (Samara) s tovarnami za prehrano; veliko agrarno središče Saratov; Stalingrad (nekdanji Caricin) s svojo ogromno tovarno traktorjev in končno Astrahan, svetovno središče industrije kaviata.

Nobena druga ruska reka se ne more kosati z Volgo. Promet po nji se vrši samo od maja do novembra, ker v ostalih mesecih leta reka zamrzne in je tako za plovo nesposobna.

Tatari imenujejo Volgo »litla«, kar po naši pomeni velikodušen, radodaren. Toda to ime ji niso dali zaradi velikega prometa in ogromnega števila velikih in majhnih mest ter na tisoče vasi, ki leže na njenih bregovih, temveč zaradi neizčrpane množine rib, ki jih hrani v svojih vodah. Njena delta ob izlivu v Kaspisko morje je eden najbogatejših predelov sveta. Ribja industrija zaposluje v tem predelu 50.000 delavcev in odpremi na trg letno 500 milijonov kilogramov rib.

Caricin (Stalingrad) z okolico

Ena izmed cerkva v Nižnem Novgorodu

Volga pri Nižnem Novgorodu

Zemljevid Volge

s Glavne počitnice na Stajerskem tako na šolah kakor na vseh drugih vzgojnih zavodih se bodo začele 15. julija in bodo trajale do 4. septembra.

KRALJIČEK

Ljudska povest. Podomačil France Premrl

XI.

Na cvetno nedeljo zjutraj so mojstra Jerneja Gabrščeka, imenovanega Jernača Godrnjača, pokopali na gorjanskem pokopališču. Pri tem ni nihče počel kake solze, tudi je bilo slišati skoraj več pomnenkovanja kot molitve. Le Majda in Kraljiček sta stala ob grobu z globoko resnobo. Med precejšnjim številom gostov pri pogrebnici se je znašel tudi Vetrnjak, ki je pa imel na sebi tako ponošeno, skoraj zanemarjeno obleko, da je bilo njegovega sina nad tem kar sram. Po pogrebnici, pri kateri se je večkrat oglasil Vetrnjakov veselje smeh, je vzel Kraljiček starega vihrača s seboj v urarsko hišo. Tam ga je pogledal od vrha do tal in rekel:

»Za božjo voljo, oče, kakšni pa ste! Strašno ste shujšani — in ta obleka! Ali nimate boljše?»

»Boljše nobene, pač pa slabše in raztrgane čevlje, hahaha,« se je zasmejal stari; toda sedaj mi ne bo ničesar več manjkalo, ker imam bogatega sina.»

»Kdo pravi to?« je vzkliknil mladenič.

»Oh, o tem cvrčijo že vrabci po vseh strehah, da ti je zapustil Godrnjač celo svoje imetje.»

»O celem imetju ni nikakega govora. Samo hišo in obrt mi je izročil, in tu bom šele videl, kako bo šlo podjetje za naprej.»

»Za to se ni treba nič bati. — Svojega ubogega, starega očeta pa tudi ne boš pustil v sili in potrebi.»

»Ali ste res v tako veliki sili in potrebi?»

»Saj vidiš na meni. Rokodelstvo slabo nese, ker je prevelika konkurenca. In to tudi veš, da je zakopana naša hiša v Volčah v hudih dolgovih. Vsak krajar, ki ga zaslužim v potu svojega obraza, gre za visoke obresti. Za obleko in hrano mi nič več ne ostane.»

»Za popivanje in veseljačenje že se,« si je mislil Kraljiček, toda rekel ni nobene besede, ampak se je močje globoko zamislil. Čez nekaj časa je rekel resno:

»Veste kaj, oče? Dam vam štirideset goldinarjev. S tem si dajte napraviti dve obleki. Toda hitro — do velike noči jih morate imeti. Če hočete, lahko ostanete dva, tri tedne tu pri meni v hiši in bi mi scepili nekaj drv ali delali na vrtu. Da bova imela dovolj jesti, za to bom že skrbel. Toda nekaj mi morate obljubiti, da namreč ne boste šli med tem časom v nobeno gostilno.»

»Rad, rad!« je zaklical Vetrnjak; »ti si zares moj vrli sin, moj ljubi Janez.»

Vsak dan po enkrat je šel Kraljiček za malo časa v trg k Pekovim, samo da je videl svojo nevesto, Majdo. Z njo samo ni mogel nikdar govoriti. Prvič ga je pek Jakob zelo neprijazno sprejel. Ta je bil namreč že od nekajd nenaklonjen lantu, katerega je malokdaj drugače imenoval kot Vetrnjakovega poba. Odkar pa se je njegova hči brez njegove vednosti in volje, ampak le z Godrnjačevim privolenjem, zaročila z urarjevimi pomočnikom, je kuhala od njega posebno mržnjo. K tej se je pridružila še tajna nevoščljivost in ogorčenost nad tem, da ni zapustil Jernej hiše z zemljiščem njegovi hčeri, ki mu je bila tako pozitivna postrežnica, ampak tujemu človeku, »Vetrnjakovemu pobu«. Ze takoj zjutraj po Godrnjačevi smrti je poslal v urarjevo hišo sodno komisijo, da vsakega ugotovi, koliko je preostalega denarja in vrednostnih papirjev. Toda kljub vsemu natančnemu iskanju niso mogli nič najti, razen male denarnice, v kateri je bilo trideset goldinarjev, po večini drobiža, in pa hranilne knjižice, ki je bila naslovljena na Kraljičkovo ime. — Nekoliko milejše volje je bil pek, ko je v naslednjih dneh zvedel, da je zapustil njegov brat, mojster Jernej, pred nekaj časom pri sodišču oporoko, z izrecnim naročilom, da je ne sme dati odprti pred osmimi tedni po njegovi smrti. Na to oporoko je stavil pek tem večje upanje, ker je njegov brat vendar izjavil Majdi, da je zanjo že poskrbljeno.

Kraljičku ni zapustil veliki teden in velikonočni teden to leto nobenih razveseljivih spominov. Vetrnjak je na veliko soboto zvečer odšel, da vzame pri krojaču novi obleki. Vrnil se je šele čez pokrdugo uro, nekoliko vinjen, in je prinesel samo eno obleko; druga da bo končana šele prihodnji teden, je rekel, toda plačal da je že ves račun. Na

velikonočno nedeljo pa je vzel lahkoživec slovo od Sv. Nikolaja; kajti življenje v samotni hiši, zraven resnega sina, se mu je zdelo veliko predolgočasno. Sedem in dvajset godlinarjev je imel še v žepu. S temi je popaval po gostilnah v vasi do Moeta. Kakor je sin pozneje zvedel, je naročil oče pri krojaču samo eno obleko in še za to je dal komaj dvačest goldinarjev na račun. Staremu lahkoživecu je bilo nemogoče še pomagati... Teško pot je imel Kraljiček v sredo po veliki noči. Tedaj je prišel pozno zvečer k Pekovim in je želel govoriti s hišnim gospodarjem. Ta ga je ošinil s pol prezirljivim, pol strupenim pogledom in ga je peljal v čumnat o kuhinji, kjer mu je velel sedeti.

»Gospod Gabršček,« je začel nekam slovesno mladenič, »prihajam danes k vam z neko veliko prošnjo. Ne prosim vas za nič manj ko za roko vaše hčerke Majde.»

»Saj to si že davno vzel, ne da bi mene kaj prosil ali samo vprašal,« je erdito vzkipek pek.

»Hotel sem priti k vam že tedaj, ko ova si dala z Majdo besedo. Toda mojster je rekel, da bi bilo to še prežgodaj; da bo že on vse uredil.»

Abij

»Ti imaš enako glavo kot Jernej. Taki trdoglavci menijo, da mora iti vse po njihovi volji in da se jim ni treba nič brigati za pravice drugih ljudi.»

»Ravnal sem se vedno po tem, kar mi je mojster naročil. In da bi komu naredil kako krivico, mi ne more nihče očitati.»

»Dekletu, Majdi, si čisto zmešal glavo, tako da se nič več ne zmeni za besedo svojega očeta. Zaradi mene pa naj dere v nesrečo.»

»Gospod Gabršček, obljubljam vam, da hočem vse storiti, da bo Majda srečna. Kolikor bo v moji moči, ji bom izpolnil vsako željo... In vam ne bova delala nobene aramate.»

Mn,« je zamrmral pek; »že vidim, da nič ne pomaga nobeno odvrčanje. Zaradi mene stori lahko Majda, kar hoče. Toda to ti povem: če boš krenil po stopinjah svojega očeta, bova zaorala, da boš pomnil.»

Fant je postal ves žareč in je rekel užaljeno: »Ne pijem, ne stopim nikdar v gostilno, ne hodim v družbo, delam in varčujem, to bi pač lahko vedeli.»

»Toda v svojih žilah imaš vendarle Vetrnjakovo kri, in kolikor slšim, je oče pri tebi.»

»Odšel je proč. Ne bo ga več nazaj.»

»Tako, tako! In kakšne načrte imaš sedaj?»

»Z mojstrom urarskim podjetjem hočem nadaljevati. Dovoljenje za to že imam od sodnije in v kratkem si pridobim mojstrski patent. Na razpolago imam par sto goldinarjev, deloma denar, ki sem ga sam zaslužil.»

»S par sto goldinarji boš, pač daleč prišel! Le nikar si ne domišljaj, da bo prinesla Majda veliko doto. Od mene ne dobi nič krajcarja. In tudi de-

diščino po Jerneju, ki ji morebiti pripade, obdržim zaenkrat še jaz v roki.»

»Ne zahtevam od vas nobenega denarja, ampak želim le Majdo.»

»Tu se že vidi lahkoživec... Toda naj bo, kakor je... Na vsak način ni za poroko nobene sile.»

»Gospod Gabršček, midva bi šla rada še ta teden k župniku zapisat oklice.»

»Kaj si priemojen? Ali te luna trka?« je vzkipek pek. »Majda je že zinila nekaj tako bedastega, toda menil sem, da so to le dekliske muhe... Ne, tako hitro pa to ne gre. Treba je šele videti, kako se bodo stvari razvijale. Čez eno, dve leti bomo govorili o poroki, prej ne.»

V tem trenutku so se na lahko odprla vrata in smuknila je noter Majda, ki je zunaj priuškušala.

»Oče, oče,« je zaklicala, »ne bodite vendar tako trdosrčni z Janezom!«

»Kaj iščeš tukaj?« jo je pek ostro nahrulil.

»Če se razpravlja o moji sreči, mi ne more nihče braniti, da zinim tudi jaz kako besedico.»

»Ko možje govorijo, naj ženske molčijo.»

»Oče, oče, vi ste me vedno radi imeli — in jaz vas tudi in sedaj mi hočete napraviti najhujšo krivdost. Saj ste vendar obljubili stricu Jerneju, da nama boste dovolili, dt se poročiva.»

»Da, ker me je tako nadlegoval. Toda nič nisem rekel, kdaj naj bo poroka.»

»Stric nama je strogo ukazal, da se morava takoj po njegovi smrti poročiti. V treh tednih da morava imeti poroko, je rekel.»

»Jernej ni imel nič ukazovati. Tvoj oče sem jaz, ne Jernej.»

»Toda stric je bil moder mož in nama je dobro hotel.»

»Mojster Jernej ni maral, da bi imela dolgo znanje,« je posegel vmes Kraljiček, »gospod Gabršček, bodite tako dobri in pustite nama se poročiti. Nujno potrebujem žensko v hiši.»

»Vzemi si kako staro žensko, da ti oskubje gospodinjstvo, na primer Hudovernikovo Uršo.»

»Kaj? Hudo, krivogledno baburo?»

»Tako brez napake tudi ti nisi. Saj imaš krajšo nogo.»

»Oče,« je zavpila deklica, »grdo je, kar očitate Janezu... Sedaj vam pa hočem nekaj povedati: Janeza imam rada in ga ne pustim. Če boste najino poroko dolgo zavlačevali, ne morem več ostati v Gorjanskem. Da bi videla Janeza vsak dan in da bi morala iti vedno tamo mimo njega, tega ne prenesem. Stric Šimen tam doli v Srednjem, kateremu je umrla teta, potrebuje oskrbnico. Sprejme me z odprtimi rokami, če pridem k njemu.»

Sedaj se je pek kielo namrdnil. Majda je bila od nekajd njegov najljubši otrok, kateremu je skoraj preveč popuščal. Da bi jo pustil zdoma v razdor in daleč spred svojih oči, tega bi ne preneslo mirno njegovo srce. Popraskal se je za ušesi, nagrbancil čelo, in čez nekaj časa je revsnil:

»Vidva sta oba enako prismuknjena... Pamet je treba imeti in ne se takoj premagliti, zlasti no pri ženitvi...»

Kovij

»Toda stric Jernej je hotel na vsak način, da se hitro poročiva,« mu je segla v besedo deklica.

»Jernej je bil svoje žive dni zloben bedak, in zatrobil vama je to nortijo na ušesa, da bi nagajal celi fari. Če se sedaj kar nagloma poročita, to bo komaj v grobu, kaj bodo govorili ljudje? To bo čenčanja brez konca in kraja. V tla bi se morali udreti od aramate vsi skupaj, vso žlahto bi morali biti sram... Razen tega je to tudi čisto nemogoče.»

»Zakaj nemogoče?« je vprašal Kraljiček.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Nikodem Frischlin

Nikodem Frischlin je sicer nemški šolnik in pisatelj, pa ga zaradi velikih zaslug, ki si jih je pridobil tudi za slovensko šolstvo, štejejo med naše velike može.

Rodil se je 1547 v Erzingenu na Wirtembergem. Studiral je na vseučilišču v Tübingenu in se tamkaj seznanil s Spindlerjem in še drugimi Slovenci, ki so takrat obiskovali ta najvišji znanstveni zavod. V istem kraju je kmalu postal profesor za pesništvo in zgodovino in bil odslej v rednih in stalnih stikih z našimi pisatelji, kakor s Trubarjem, Dalmatinom, Mešicerjem in drugimi. In leta 1582 je prišel v Ljubljano in tukaj zamenjal Bohoriča kot ravnatelj stanovske šole v Ljubljani. Toda v ti službi je ostal samo dve leti in se 1584 zopet preselil na Nemško, kjer se je leta 1590 ubil, hoteč uiti iz ječe, ki ga je vanjo zaprl wirtembergski vojvoda največ zaradi nekkih verskih sporov z vseučiliškimi profesorji.

Kranjski deželni stanovi so si od njega mnogo obehali za razvoj svojega takratnega šolstva v Ljubljani. Najbrž pa zaradi svoje vibrave pesniške narave ni izpolnil vseh njihovih upov, zato je Ljubljano zapustil že po dveh letih, česar ob njegovem prihodu najbrž nihče ni pričakoval. Vendar pa je že v tistih dveh letih mnogo koristil slovenskemu šolstvu.

Frischlin je namreč za preosnovo slovenskega stanovskega šolstva, ki je bilo ob zadnjih letih Bohoričevega ravnateljavanja v resnici precej zanemarjeno, napravil kar tri pomembne učne načrte v letih 1582 in 1585. Po zadnjem njegovem načrtu so namreč res napravili stanovni novi načrt, ki je bil v veljavi tja do 1598, ko so zaprti to šolo ob času začetka katoliške obnove. Njegov načrt je temeljil na modernih in pravilnejših jezikoslovnih in učnih nazorih. In po teh nazorih je nameraval tudi tiskati nove knjige za šole v Ljubljani. V ta namen se je mudil 1583 kar več tednov v Italiji in želel natisniti več knjig, ki bi jih vpeljal v ljubljanske šole. In res je v latinskem jeziku izdal slovnico in slovarček v šestih jezikih,

med katerimi je bil tudi slovenski, italijanski in hrvaški jezik.

Nič manj pomembna zasluga kot tiskanje novih knjig za ljubljanske šole je pri Frischlinu tudi ta, da so se prav na njegovo pobudo začele v Ljubljani gojiti v šoli dramatične predstave, prve v Ljubljani. In ta novost se je tudi po njegovem odhodu v Ljubljani obdržala, saj je po jezuitih ugotovljena in dokazana predstava »Darovanje Izaka«, ki so jo prirejali že v stanovski šoli.

Slovenščini je dal Frischlin v stanovski šoli že večji pomen in veljavo kakor sam Bohorič, ker je njeno rabo dovolil tudi že v drugem razredu, Bohorič pa samo v prvem. Tudi slovenski katekizem je pustil v prvem in drugem razredu, kakor je bil že pred njim v veljavi. Celo molitev pred poukom in po njem je dovolil že v slovenskem jeziku, medtem ko je do njegove preureditve bilo dovoljeno moliti le v nemškem jeziku.

Frischlin je tudi v Ljubljani nadaljeval svoje znanstveno in pesniško delo v nemškem, zlasti pa v latinskem jeziku, ki ga je nadvse cenil in temeljito poznal, zato ga imenujemo humanista.

Po svoji izobrazbi in sposobnostih je najbolj spadal na mesto ravnatelja stanovske šole v Ljubljani, najbolj od vseh, kar jih je bilo v tej službi, kajti visoko je prekašal svoja dva prednika Lenarta Budina in Adama Bohoriča, pa tudi svoja naslednika Praenteliusa in Engelberta Engla. Izredno vneto se je zavzel za zboljšanje slovenske šole v Ljubljani, sestavljal zanjo nove učne načrte, pridobil slovenščini večjo veljavo in rabo v tej šoli in bil vsaj posredno začetnik slovenske šolske dramatike. Le to je bilo škoda, da je bival samo dve leti pri nas; in zato se ni mogel še v zadostni meri poglobiti v bistvo in lepote našega jezika, pa tudi vseh svojih koristnih načrtov za slovensko šolstvo in dramsko pesništvo še ni utegnil izvesti. Pa že to, kar je storil, je dovolj, da se ga spomnimo tudi v našem pregledu zaslužnih mož.

Od partizanov oskrunjen »Golobičev križ« v Kalu pri Semiču

Slovenski pregovori o čebelah

Ce dobi čebela strd, dobi kmet zrno.
Ce je svečnica topla, sončnega vremena, čebele bogate, dobrega plemena.

Čebela gospodarja ne pozna.
Čebele moža postavijo, ali ga pa unižijo.
Ce je sveti Jožef lep, prodaj suktnjo in kupi čebelet!

Čebelica je majhen pliček, pa presladek njez sad.

Clovek po svetu kakor čebele po cvetu.
Dokler lipa cvete, ne manjka ji čebel.
Kakov je panj, take gredo čebele vanj.
Kosec pokosi tudi cvetke, ki so lepe in še medijo čebelam.

Kadar matica poje, je roj blizu.
Letali so kakor čebele okoli podrtega panja.
Listopada gredo duše v nebo, kakor čebele iz panjev.

Muha (čebela), daj kruha!
O mali maši je konec čebelne paše.
Mu strežejo kakor čebele trotom, ko se pripravljajo na roj.

Obležejo ga kakor čebele svojo matico.
Pajek liče strup, čebela pa med.
Pije kakor čebela med iz cveta.
Pomladi vsaka čebela krajcar.
Roji čebel, ki uidejo, gredo v Ribnico.
So okoli nje ko čebele okoli matice.
Sršeni, ose in čebele, bodo vedno prepri med seboj imele.

Svečnica jasna, obeta čebelicam hasna.
Tat, ki cerkev okrade in čebele ukrade, se kmalu najde.

Tri dni pred sv. Jernejem in tri dni po sv. Jerneju je najboljša ajdova paša (za čebele).
Zmerom sedi doma kakor trojce pri čebelah.
I. Šušelj.

Na daljše potovanje po predelih egiptске puščave je odrinil s svojim spremstvom egiptski kralj Faruk.

ter se hranijo s suhim sadjem. Ko dorastejo, so do 11 mm dolge in se zabubijo v rjavkostorumen bube, iz katerih izleti po 2—3 tednih metuljček.

Škoda

Škoda, ki jo povzroča, je v tem, da unižuje napadeno sadje ter ponesnaži s svojimi izločki. Včasih se naselijo neljubi gostje tudi po stanovanjih.

Unižujemo

jih s prusko kislino, ki je zelo uspešna, dočim je žveplanje manj uspešno.

ČLOVEK V BOJU Z MRČESOM

Srebrna ribica

(Le pisam sačeharina)

Je znana, precej razširjena živalica, spredaj precej širokega, proli zadku pa zožujočega se trupa. Pokrita je s svetlimi luskinicami. Pravijo ji ribica, ker je po obliki nekoliko ribi podobna. Na glavi ima dvoje dolgih, nitkastih tipalk, na zadku tri dolge, ščetinaste izrastke, od katerih gre srednji naravnost, stranska dva pa nekoliko vstran. Kril nima.

Kako živi?

Medtem ko ose in mravlje prištevamo k višjim žuželkam, spada srebrna ribica med bolj enostavne žuželke, ker ostane vedno na isti stopnji razvoja. Pravijo jim prauželke. Iz jajčeca izleze živalica, ki je podobna v vsem razviti ribici, le da je nekoliko manjša.

Za življenje ribica potrebuje vlage. Živi najraje v slabo zračenih prizemljih, kjer je dovolj vlage, potem med deskami, kjer čisto močijo tla itd. Najraje uživa rastlinsko hrano, zlasti škrob in sladkor. Zato se spravi najraje na poškrbljeno perilo, vezane knjige in podobne stvari. Ne brani se tudi živalske hrane, kot n. pr. kleja in se celo gosti s svojimi poginulimi tovariši.

Škoda

Kjer najdemo posamezne ribice, škoda ne bo velika, večja pa bo tam, kjer so se razmnožile. Zlasti mokri in sladkorju utegnejo škodovati, pa

tudi poškrbljenemu perilu, knjigam itd. V suhjih prostorih te živali ni.

Boj proti ribici

Skrbimo najprej za zadostno zračenje in gletmo, da bodo prostori, kjer imamo sladkor, škrob in poškrbljene predmete, suhi. Če pa se je ribica že razmnožila, se je moremo znebiti na isti način, kakor smo povedali za ščurke. Pazimo, da strupi ne pridejoov stik z jedjo. Najbolje je, da jih imamo shranjene v steklenicah ali škatlah, na katere nalepimo listke s točnim napisom »strup«.

Spranje in luknje, v katerih se drži vlaga in v katerih je ribica, moramo zamazati z mavcem ali cementom.

Molji

Dohosadni molj (Ephestia elutella) spada med metulje, in sicer med metuljčke. Z razpetimi krili meri komaj 14—17 mm. Njegovi ozki prednji krili sta rjavkastopepelnatosivi, na notranjem robu rdečkasti in okrašeni z dvema posevnima, svetlosivima prečnima progama, zadnji samičini krili sta svetlosivi, samčevi pa beli.

Kako živi?

V mesecu maju, juniju in juliju izleti metuljček. Najdemo ga po stanovanjih, kaščah, kjer leže bela, pol milimetra velika jajčeca na suho sadje, žito, seno itd. Njegove rumenkasto bele čerke imajo svetlorjavo glavo s temnejšim vratnim ščitom

Dve nedolžni žrtvi več

Lanskega julija je iz Ljubljane šel domov na Brod pri Kočanjevici sedmošolec v Zavodu svetega Stanislava Franc Nečemer. Mladi in dobri dijak je hotel počitnice preživeti v hiši svojih staršev. Toda komunisti so ga prijeli in umorili, čeprav je bil fant nedolžen in nikomur ni lasu skrivil.

Lanskega novembra so komunisti pridri v vas Škočjan pri Turjaku ter se zaleteli

v Petkovo hišo. V hiši — bilo je zadnjega novembra — je bil oče in oba njegova sinova Lojze in Polde. Lojze je takoj zaslužil nevarnost ter se je skrivil v peč, kjer ga rablji res niso našli. Polde pa je mirno dejal — »Jaz pa se ne bom skrival, saj nikomur nisem nič storil.« Pa ni nič pomagalo. Zvezali so ga in ga z očetom odveklili na Mokre. Oče se je med potjo tako arečno prevajal po neki strmini navzdol, da se je lahko skrivil in nato ubežal. Sina Poldeta Petka pa so vlačili dolgo časa a seboj in ga mučili, nazadnje pa ubili. Umoriti ga je dal glasoviti rabelj Rebolj. Njegovega groba niso še našli, ker je na Mokre vse polno grobov, v katere so komunisti zagrebali svoje žrtve. Rajni Polde je bil begav in dovpljen fant. Dasi šele 19 let star, je kar sam zase razstavil suho robo na

ljubljanekem veleselju, kjer je pre-flamskim imel kar svoj paviljonček.

Žrtve v Beli krajini

V Beli krajini je komunistična propaganda dolgo časa trdila, češ da se bije zgolj za svobodo naroda, zaradi česar so tam ljudje še najdlje verjeli in tem lažem nasedali. Tu ali tam so sicer pobili nekaj ljudi, pa so se izgovarjali, češ da so izdajalci itd., kakor se pač znajo izgovarjati tisti, ki stoje v službi očeta velike luži. Zdaj pa je tudi ta krinka padla. Tudi v Beli krajini zdaj občutijo, kakšen »raj« so jim ti razbojnikci namenili.

Pred kratkim so pridrveli pod Tančo goro, kjer so pobili dva revna delavca: Puhla Štefana, očeta 5 otrok, in Murna Lojzeta, očeta 8 otrok, dasi ta dva nista nikomur nič žalega storila, marveč skrbela le za svojo družino. Zagrebli so ju nekje za vasjo Nova lipa pri Vinici.

Blizu Podzemlja so v noči od 14. na 15. IV. izropali štiri kmetije, nakar so napravili veselico. Krojač Rolih Janez iz vasi Krasinec pri Podzemlju se te veselice ni udeležil, zato so ga odpeljali v svoje taborišče v Novi lipi, kjer so mu razsekali glavo. Nesrečnemu možu se je prav za veliko noč rodilo dete.

Od vasi Krasinca do Butorja in Zorencev so pobrali kmetu vso živino, od Lipe do Hrasta do Krupe in Stranske vasi — povsod so vse pobrali in kmete do golega izropali.

Med mnogo drugimi žrtvami so umorili mladega Gašpariča Šimna, dalje 20 let starega Ivana Zalčevega, ki so ga bili nasilno mobilizirali, nakar je fant skušal uiti, pa so ga ujeli in za Novo Lipo ubili.

Kmetka žena in mati Grgoreševka iz Podklanca pri Vinici je na potoku prala. Ko se je vračala, so jo »osvobojevalci« prijeli, vzeli s seboj ter po dolgih mukah za Hrastom nekje ubili.

Tako gre zdaj val te »osvoboditve« skozi Belo krajino, z njim pa jok in etok ubogih slovenskih ljudi.

Roparji pri Št. Rupertu in Mokronogu

Na belo nedeljo so roparske tolpe prišle do Št. Ruperta, Mokronoga in Rakovnika. V Mokronogu so se kar lotili ropanja ter so mnogo hiš izpraznili. V Št. Rupertu in Rakovniku pa

so bolj slabo naleteli, ker so se jim tamkajšnji narodni stražniki postavili v bran ter jih po hudih bojih prisilili k umiku. V teh bojih je padlo mnogo partizanskih rokovnjačev, ki so izgubili tudi precej orožja. Na fantovski strani so tudi štirje padli, med njimi je smrtno zadet padel Dolfe Mavsarjev od komunistične krogle kot deveta žrtev te hudo preskušane Mavsarjeve družine. Bog mu daj večni mir!

PRAVNI NASVETI

Sprememba imena. K. T. E. Sprememba imena je mogoča z odlokom Visokega komisariata. Prošilec mora v prošnji verjetno izkazati, da mu je dosedanje ime v škodo. Prošnjo je vložiti potom okrajnega civilnega komisarja (okrajnega glavarja).

Odpoved stanovanja in kupljeni hiši. P. 2. L. Zivite na deželi v mali hišici, ki pa je zelo nezdrava za stanovanje. Kupili ste hišo v mestu, ki je veliko bolj prikladna za vašo družino. Najemnika ste pozvali naj se izseli, vendar ta o izselitvi noče ničesar slišati ter se izgovarja na zaščito. Vprašate, ali bi s sodno odpovedjo uspeli. — Po predpisih stanovajske zaščitne uredbe, je lastnik upravičen do odpovedi, če stanovanje potrebuje za sebe in za svoje ožene sinove ali omožene hčerke. V vašem primeru bo sodišče težko priznalo tako potrebo, ker imate stanovanje v svoji hiši na deželi. Izgovor, da je stanovanje v hiši na deželi manj prikladno in manj zdravo za vas in vašo družino, vam verjetno ne bo pomagal. Zato ne verjamemo na uspeh vaše sodne odpovedi.

Pot čez travnik v gozdu. Z. R. E. Po vašem travniku, ki leži na robu gozda, vozi že več let nekaj sosedov. Travnik je bil pred davnimi časi zaraščen z drevjem in je še danes v zemljiški knjigi vpisan kot gozd. Slišali ste, da voznijo pri gozdni parceli lahko zabranite. Vprašate, ali lahko zabranite tudi vožnjo po travniku, ki je bil včasih gozd in je še danes vpisan kot gozd. — Očividno ste slišali o stari postavi (iz leta 1853), po kateri ni mogoče priposestvovanje potov ali drugih poljskih služnosti na gozdnih parcelah. To pa velja le za gozdna zemljišča. Če pa sosedje vozijo po vašem travniku nad 30 let in je bil travnik ves ta čas travniška parcela, so lahko pravico poti priposestovali. Tak travnik se ne more smatrati za gozd, čeprav je katastru tako označen. Merodajno je stanje v naravi, ki je pa, kakor sami pravite travniška parcela, zaradi česar priposestvovanje pota na njej ni zabranjena.

Motorna vozila se morajo prijaviti. Izdana je naredba, ki predpisuje, da se morajo v 30. dnevh vsa tovarniško nova ali že rabljena motorna vozila, ki so v Ljubljanski pokrajini, vpisati pri Uradu za civilno motorizacijo visokega komisariata v javni avtomobilski register. Vpisati se morajo torej vsi potniški avtomobili, tovorni avtomobili, traktorji s svojimi priklopniki, avtobusi, motocikli, tovorni motocikli, motorna vozila za osebno uporabo in vsakršno tem podobno vozilo. Po preteku navedenega roka, ki poteče 28. maja t. l., se bodo zaplenila vsa motorna vozila, ki bi ne bila vpisana tako, kakor določa navedena uredba.

Odpovedna doba za delavca. S. E. Odpovedni rok za delavca znaša, če ni kaj ugodnejšega dogovorjeno, najmanj 14 dni. Zmotno je vaše mnenje, da delodajalec ne sme službe odpovedati ob času delavčeve bolezni. Tudi v tem času jo lahko odpove, vendar se s tem ne reši obveznosti, ki mu jih nalaga postava ob času delavčeve bolezni, na primer: delodajalec ne sme delavcu odtegniti v prvem tednu njegove bolezni ničesar, niti ne prispevkov za bolniško blagajno, ako je bil delavec v službi že najmanj 14 dni.

Dolgovi umrlega moža. J. G. Za dolgove umrlega moža odgovarja njegova zapuščina. Če ni ničesar zapustil, vdova ni dolžna plačevati pokojnikovih dolgov, razen ako je prevzela poroštvo zanje.

Poroštvena obveza po smrti poroka. E. T. O. Po smrti poroka preide poroštvena obveza na njegove dediče. Ker je sin prevzel posestvo po očetov-poroku, je prevzel s tem tudi poroštveno obvezo. Če dolžnik ne plačuje dolga in ni izgledov, da bi ga mogel plačati, bo pametno, da ga plača porokov naslednik. S tem si bo prihranil stroške, ki bi nastali z iztoževanjem.

Viteški obred doma

Neredko se zgodi, da starši sanjajo o svojih sinovih — o visokih službah, ki jih bodo dosegli ali o slavi in časti. Cesto vzgajajo svoje malčke že v najnežnejših letih za poznejše dolžnosti, ki jih čakajo v življenju. Jaz pa pravim, da je vse v božjih rokah in pustim sina Andraža, naj raste kolikor mogoče v zdravih in neprisiljenih okoliščinah. Tu pa tam sicer trdijo, da bi mu moral postrici peruti. Da, striči... Starši navadno zelo radi strizejo, nekateri preveč in drugi premalo, jaz pa se najrajši držim načela prve pomoči, ki pravi, prvo je ne škodovati!

Fant se včasih dere, da se je bati, da se mu bodo usta razkrla, kdaj pa kdaj je trmast, da ga ne ganeč z mesta, često pa tudi nežen in dober, da bi razdelil vso ropotijo, ki jo ima spravljeno nekje v omari. Kakor rečeno, ni mi na tem, da bi napravil iz njega krotko mevžico, da bi mu docela postrigel peruti ali da bi mu ubil lastno voljo, da bi postal krotek kakor kužek. Zato ga vzgajam kar se da z dobro besedo, po zadnjici pa-jih dobi, če je res česa kriv in če ima kazen kak vzgojni pomen. Pet let ima in za zdaj je prvo, da je zdrav in podjeten v igrah.

Lepega dne je silil vame, naj mu napravim lok, da bo streljal. Kadar koli me je zagledal, je govoril samo o loku in bil sem toliko nepreviden, da sem mu obljubil, da ga bo dobil v nedeljo. Potem me je tako dolgo spraševal, kdaj bo nedelja, da se je naučil vseh dni v tednu po imenu. V njegovi družini so še trije otroci, s katerimi deli Andraž svoje otroško veselje in žalost. Seveda ni kazalo, da bi izdelal lok samo svojemu fantu in tako sem v soboto popoldne narezal bezgovine in se lotil izdelovati domače orožje. Na delovni dan sem hotel vse pripraviti, da si ne bi mazal v nedeljo rok in nedeljske obleke.

Pri oknu so strmeli štirje obrazi, ko so gledali, kako režem bezgovino in napenam od prvega konca do drugega prožne palice za tako imenovane »šififajfe«. S svedrom sem žokal po strženu, da bi čimprej izvrtal cevke za sulice. Menda sem delal s preveliko vnemo, zakaj na vsem lepem je sveder zgrešil smer in se zarinil v dlan. »Nerodaf« sem zaklel in si ogledoval rano. Ni kazalo drugega, kakor da sem naprosil ženo, da mi je izprala roko z vinskim cvetom. Tedaj pa se je zgodilo nekaj, česar nisem še nikoli doživel in česar si tudi danes ne morem razlagati. Rana je bila vsaj navidezno brezpomembna, nič hujska od dolge vrste tistih, ki jih dobi vsakdo tekom desetih ali dvajsetih let. Na vsem lepem se mi je zameglilo pred očmi in moral sem sesti. Če bi se to zgodilo Andražu, bi ga gotovo zmerjal, da mu bom blače zamenjal s krilom.

Potem sem čutil, kako je legala neka čudna mora na možgane, pred očmi je zaigrala rdečkasta tema in začel sem se boriti, da bi ohranil zavest. Nič ni pomagalo, nisem vedel več niti, kdo sem, niti kje sem, ničesar več nisem mogel misliti in skoraj vede sem prešel v pravo nezavest. Ko sem se zbudil, so me močili s kisom, za nagrado pa sem dobil še črne kave in tetanusovo injekcijo v hrbet. V svoje opravičilo moram povedati, da sem preostal tudi že kaj hudega, nezavesti pa nisem poznal vse do onega dne, ko sem izdeloval viteško orožje za otroke.

Naslednjega jutra je bila nedelja. Andraž je bil prvi, ki je prišel v mojo sobo. Bil je prepričan, da sem težek bolnik, kajti rana je bila povezana in tudi za injekcijo je bil slišal.

»Kajne, oče, danes ne boš mogel končati lokov?« Ves čas je odkimaval z glavo in v očeh sem mu braf, da je strašansko nesrečen.

»Ali sem ti ga obljubil?« — »Si obljubil, pa mislim, da ne boš mogel!«

»Kako pravi pregovor?« O, tedaj se je bliskovito hitro spomnil, da sem mu večkrat go-

voril, da je treba besedo držati in da sobljuba dolg dela!

Po kavi sem zbral svoje lokostrelce in jih podelil v fante in deklice. Za fanta sem dejal, da je prišel važen trenutek, ko jima bom izročil skavtsko orožje, kakršno sta nosila Vilce in Ilok v ameriških pragozdovih. Poučil sem ju, kako je treba ravnati z orožjem, potem pa sta morala dati besedo, da ne bosta nagajala sestricam, da ne bosta jokala, če bosta padla in podobno. Nato sem dejal, da ju moram preizkusiti, ali sta dovolj utrjena za nošnje častnega orožja. Kdor bo zajavkal, ko ga bom udaril, ne bo dobil loka. Slovesno sta nastavila najprej zadnjici in dobila vsak eno krepko. Zardela sta, nista pa črhnila besedice. Potem sta dobila še udarec po roki in ko sta tudi to prestala, je bil opravljen viteški obred z rahlim udarcem v lice. Tako sem razdelil fantoma loka, ki sta nesla pet ali šest metrov daleč, punčkama pa tudi vsaki svojo igračo. Če bi jim razrezal velikončni kolač, jim ne bi bil mogel pripraviti tako velikega veselja.

Križanka št. 4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10				11				
12					13			
14						15		
16			17		18			
19		20		21				22
23	24		25		26			27
28				29		30		
31					32			
33						34		
35					36			

Vodoravno: 1. glavni števec, 4. oseba iz Sienkiewiczovega romana Quo vadis, 10. moško krstno ime (Župan), 11. svetopisemska oseba (eden izmed učnikov postave za časa Jezusa), 12. oseba iz grškega bojeslovja, Agamemnonov sin, 13. tuja beseda za stik, vzglasje ob koncu stihov v pesmi, 14. žensko krstno ime, črnogorska kraljica, 15. lijak, liv, 16. tuja beseda za prijeten vonj, 18. skrajšano žensko krstno ime za Albino, 19. kraj pri Trbovljah, 21. oseba iz Budakovega romana Ognjišče, moško krstno ime, rimski pisatelj, 25. del obraza, organ vida, 25. reka v Srbiji, pritok Morave pri Nišu, 28. slovenski pesnik in umetnostni zgodovinar ter prevajalec, 29. ruda, 31. naslov Shakespearove tragedije, 32. čaša, kozarec, 33. tuja beseda za zbirko, vrsto tip, 34. kralj živali, 35. kraj pri Ljubljani, 36. denarna vrednota, glasbeno orodje.

Navpično: 1. polica, podstavek, stativ, 2. španski bikoborec, 3. čistilna potrebnina, 4. zasmehljivo ime za človeka z dolgim nosom, nosan, 5. ustnica, 6. vrsta egiptovskih in indijskih ptic, mohamedanski duhovnik, 7. tuja beseda za prijetno, vaško, zatišno življenje, 8. sestavni del namizne igre, 9. nekdanji del Grčije, 17. egiptovski vladar, 20. naležljiva bolezen, 21. premoževnik pri Celju, 22. priroda, stvarstvo, 24. velika posoda za kuhanje, 26. divja žival, 27. merjasec, 28. prometni pripomoček, 30. kitajski težak.

RESITEV KRIZANKE ŠT. 5.

Vodoravno: 1. katoličan, 10. Atene, 11. kepa, 12. pelinovec, 13. anoda, 15. Nola, 16. matematik, 22. Atila, 24. nota, 25. polovičar,

Drugi kraji, druge navade

V baltskih deželah dobi nevesta dva poročna prstana naenkrat v dar. Nosi ju vse življenje, tudi če ji mož umre ali če se loči od nje. Ker pa dobi, kadar se ponovno poroči, zopet dva prstana, se nemalokrat zgodi, da nosijo žene po štiri ali celo po šest prstanov.

Na Kavkazu se pogostokrat sklepajo poroke med umrlimi. Oče neporočenega fanta poišče ob smrti tega starše že umrlega dekleta in prosí za njeno roko. Če se očeta sporazumeta zaradi dote, tedaj pripravijo razkošno svatbo. Obe družini se smatrat prav tako v sorodstvu, kakor če bi bila mladenič in mladenka še živa.

Pri nekaterih zamorskih plemenih je navada, da mora ob smrti žene, njena mlajša sestra poročiti ovdovelega svaka, tudi če ima sama že družino. V tem primeru mora pač svojo prvo družino zapustiti. Iz tega sledi, da imajo najstarejše sestre največ možnosti, da se poročijo.

Najrazličnejše navade glede poroke so v Zadnji Indiji. V Kočinični skrbi prva žena, da dobi možu še drugo in tretjo družico. Mož ji da za to nekako pooblastilo. Vendar pa mož ni prisiljen, da bi obdržal neveste, ki mu jih izbere prva žena, pač pa jih lahko odslovi s primerno odškodnino za nepotrebno pot in razočaranje, če mu niso po godu. Pri nekem drugem plemenu v Zadnji Indiji je v navadi zakon na poskušajo, za kakršnega se navdušujejo nekateri moderni pogani in civilizirani deželci. Pri že omenjenem plemenu se lahko tak zakon razdere, čeprav so se iz njega že rodili otroci. Za te otroke skrbe potem člani vsega plemena.

V Tibetu, kjer je zelo malo žensk, se ne poroči ženska samo z enim možem, ampak so njeni zakoniti možje vsi bratje njenega moža. Trdi se, da se med brati nikdar ne vzbudi ljubosumnost in ne pride do nikakih drugih neprijetnosti.

Na Japonskem ima nevesta čelo zvezano s svilen roto, ki jo imenujejo itosuno kakušič, zakrivač rogov. Ta ruta je simbolična in pomeni, da se žena odpoveduje vsaki ljubosumnosti, muhavosti in nepokorščini.

V mohamedanskih deželah severne Afrike pa se žena ne udeleži svoje poroke. Mladičevi starši poiščejo temu nevesto brez njezovega pristanka. Spozna jo šele na svojem domu, kjer ga čaka po poroki.

Kakšna bo letošnja žitna letina

Spričo razmeroma suhe pomladi, so marsikje izražali bojazen glede letošnje letine, ki pa ni bila upravičena, zakaj žito ne uspeva dobro, če je pomlad preveč deževna. Izkušnje kažejo, da žito dobro obrodi, če pomlad ni bila preveč deževna. Ko pa je žito v polni rasti in potrebuje mnogo redilnih snovi, lahko izdaten dež mnogo koristi razvoju posevkov.

Proti uničenju krtev

Nemško časopisje poziva kmete in vrtnarje, naj ne ubijajo krtev, ki so zelo koristne živali. V zadnjih letih se je namreč zelo razpaslo zasledovanje in pobijanje krtev, vzporedno pa se v vedno večjem številu pojavljajo majski hrošči. Edino krč lahko prepreči nastop majskih hroščev s tem, da v zemlji uničuje ličinke teh hroščev.

Oves, ki daje večji pridelek

Danski strokovnjaki so vzgojili novo vrsto ovsu, ki daje mnogo večji pridelek, kakor navadni oves. Vsaka rastlina da nad 300 zrn. — Nova vrsta ovsu dobro uspeva tudi na slabšji zemlji.

26. Abo, 28. rokokó, 32. Vitezovič, 34. oje, 35. zčlena, 36. Kacijanar.

Navpično: 1. kapa, 2. Atena, 3. telo, 4. oni, 5. Lena, 6. ikona, 7. čevo, 8. Apel, 9. Naca, 14. delo, 16. mapa, 17. til, 18. May, 19. toč, 20. Ita, 21. karo, 23. Tobija, 24. Nikola, 27. otec, 28. vezi, 29. Ozej, 30. oven, 31. Kina, 32. Vok, 33. čar.

Slovenski pregovori o kačah

Ako je dosti kač, bo dobro leto. Če se mož in žena kregata in pripravata, ja kačje gnezdo v hiši.

Če pred sv. Jožefom kačo najdeš, o sv. Juriju kožuh obledeš.

Devet sršenov za eno kačo.

Ima jezik ko kača pik.

Ima kačo v žepu (skopuh).

Je hudoben ko kača.

Jej, jej koromač, da te ne pikne pisan kač!

Jeseni celo kača težje lovi.

Kača ima svoj strup, četudi leži med najlepšimi cveticami.

Kača se rada skriva med cveticami.

Kače se je treba izogniti, ali pa ji glavo streli.

Kadar je poln kal (luža) kač, ne puščaj deee blizu.

Kdor hoče kačo umoriti, jo mora po glavi bit.

Ko gozd gori, kače, beže.

Kogar je kača pčila, so glisle (martinica, zvlite vrvi) boji.

Lahko je s tujo roko kače loviti.

Laž se vije ko kača.

Mala kača umori velikega vola.

Na veliko mašo je tak praznik: Če čolplo potreša, pa kača dobi pade.

Najboljša služba je s kačo opasana.

Pišeni od kače, od vrvi beži.

Pika ko kača izza grma.

Pod brezami rade kače gnezdiyo.

Pri tej hiši je kamen vzdian, ki ga je oblezla kača, zato ni sreče pri hiši.

S prazno roko se kače ne lovijo.

S tujo roko lahko po kači sčazaš.

Spred ovčaka, zad kača.

Sreča je goljufiva kača.

Sveta Marjeta kače pase.

Sv. Urh in sv. Marjeta kače paseta.

Se vleče kakor morska kača.

Taji kakor kača noge.

Tako hitro kakor bi kače bil.

Težko je živi kači zmerom na glavi stati.

Vino bi pil, če bi tudi kača na njem stala.

Vsaka kača ima svoj strup.

Zla kača — tenaica. I. Šašelj.

Nova industrijska rastlina

Imenuje se konef in uspeva v Perziji, Indiji, pa tudi v zapadni in južni Afriki. Lani so jo posadili tudi v nekaterih bolgarskih krajih. V Pasardžiku je zrastle nad 3 m visoko. Rastlina je zelo odporna proti suši in njeni cvetovi zelo mede. Iz vlaken kenifa izdelane vrče so boljše od platnenih in proti vlagi odpornejše.

1600 predstav »Prodane neveste«

Prški listi so pred kratkim pisali o 1600 predstav Smetanove »Prodane neveste« v odnotnem Narodnem divdanu (glej zgoraj). Novo jubilejno predstavo je vodil v prespolnjenem velikem gledališču Václav Talich. Mařenko je igrala Marija Budikova, Janina Jaroslav Gleich, Kecalá pa Vilem Zitka.

Pozno spoznanje

Na letnem zasedanju ameriških trgovinskih zbornic v Njujorku je govoril v aprilu predsednik Eric Johnston in izjavil, da je stari kapitalizem za vedno umrl. Kapitalizem svobodne poti, ki je uspeval pa nizkih plačah in največjih dobičkih ob najmanjših stroških in ki je zavračal skupnostne (kollektivne) pogodbe, spada v preteklost.

Dieselov film

V Nemčiji so nedavno začeli kazati poseben film, posvečen iznajditelju znanega motorja Rudolfu Dieselu. Letos je namreč minulo 50 let, kar je Diesel presenetil svet s svojo veliko iznajdbo.

Veliko naraščanje krompirjevega pridelka

Leta 1916 je bilo v Italiji s krompirjem obdelane zemlje 295.000 ha, krompirja pa so takrat pridelali 15.45 milijona stotov. Leta 1940 so na 389.000 ha pridelali 29.47 milijona stotov krompirja. Letos bodo v Italiji s krompirjem zasejane zemlje povečali za 34.000 ha.

»Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljub«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljub«. — Oglasno se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave šte. 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Petjak. — Urednik: Franco Kremžar. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.